

Fornleifaskráning vegna skógræktar í Miðfirði, Langesbyggð Miðfjarðarnessel

Bryndís Zoëga og Guðný Zoëga
Rannsóknarskýrslur 2025/3

Forsíðumynd: Varða í landi Miðfjarðarnessels. Horft er til suðausturs.

© Bryndís Zoëga og Guðný Zoëga.

Efnisyfirlit

Inngangur	4
Tilgangur fornleifaskráningar	5
Aðferðafræði	5
Miðfjarðarnessel – ágríp af sögu.....	7
Fornleifaskráning	8
Samantekt.....	17
Hættumat.....	18
Heimildaskrá	19

Inngangur

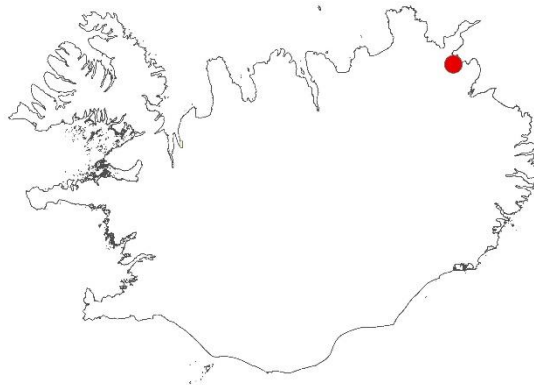
Að beiðni 6-Rivers Iceland var gerð fornleifaskráning á afmörkuðum skógræktarreit í landi Miðfjarðarnessels í Miðfirði. Skráningarsvæðið nær frá suðvestur mörkum heimatúnsins og suðvestur fyrir ármót Miðfjarðarár og Kverkár. Það er um 260ha að stærð (mynd 1).

Vettvangsskráning fór fram 30. apríl 2025 og var í höndum Bryndísar Zoëga, landfræðings og Guðnýjar Zoëga, fornleifafræðings en Bryndís skrifaði lokaskýrslu.

Tengiliður við verkkaupa: Kári Lefever, 6 Rivers Iceland

Heimildamaður: Jóhann Karl Árnason

Verknúmer Minjastofnunar Íslands: 3418

Tilgangur fornleifaskráningar

Fornleifaskráning er forsenda þess að hægt sé að gera heildstætt mat á minjum og minjagildi og er undirstaða allrar minjavörslu og áætlunar um varðveislu og kynningu minja. Allar fornleifar eldri en 100 ára falla undir ákvæði Menningarminjalaga nr. 80 frá 29. júní 2012.¹ **Fornleifar teljast, samkvæmt 3. gr. laganna „hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverk eru á og eru 100 ára og eldri [...]“**

Um skráningu vegna skipulags og undirbúnings framkvæmda segir í 16. gr.: „Skráning fornleifa, húsa og mannvirkja skal fara fram áður en gengið er frá aðalskipulagi eða deiliskipulagi. **Áður en deiliskipulag er afgreitt eða leyfi til framkvæmda eða rannsóknar er gefið út skal skráning ætíð fara fram á vettvangi.** [...] Sá sem ber ábyrgð á skipulagsgerð í samræmi við skipulagslög skal standa straum af kostnaði við skráninguna. Ríkissjóður skal þó bera kostnað af fornleifaskráningu sem fram fer innan þjóðlendu nema um annað hafi verið samið. Skulu skipulagsyfirvöld hafa samráð við Minjastofnun Íslands um tilhögun skráningar eða endurskoðun á fyrri fornleifa-, húsa- og mannvirkjaskrár með hliðsjón af fyrirhuguðum breytingum á skipulagi [...]

Í 24 gr. segir: „Ef fornminjar sem áður voru ókunnar finnast við framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmd án tafar. Skal Minjastofnun Íslands láta framkvæma vettvangskönnun umsvifalaust svo skera megir um eðli og umfang fundarins. Stofnuninni er skylt að ákveða svo fljótt sem auðið er hvort verki megir fram halda og með hvaða skilmálum. Óheimilt er að halda framkvæmdum áfram nema með skriflegu leyfi Minjastofnunar Íslands.“ Þetta á bæði við um minjar sem ekki eru sýnilegar á yfirborði en koma í ljós við jarðrask sem og minjar sem kunna að finnast eftir að fornleifaskráningu lýkur og skráningaraðilum hefur af einhverjum sökum yfirsétt.

Aðferðafræði

Í undirbúningi að vettvangsskráningu fornleifa er farið í gegnum ritheimildir svo sem fornbréfasafn, örnefnaskrár, jarðabækur og byggðasögurit auk þess sem talað er við staðkunnuga þar sem það er mögulegt. Vettvangsferðir felast í því að svæði eru gengin og minjar leitaðar uppi, þeim lýst og þær mældar upp og ljósmyndaðar. Þar sem mögulegt er eru loft- og/eða drónamyndir notaðar til að greina minjar eða svæði þar sem líklegt er að minjar finnist.

Í skýrslunni fá allar staðsettar fornleifar nafn jarðarinnar sem þær tilheyra, auk sameiginlegs verkefnanúmers (3418) sem Minjastofnun Íslands úthlutar auk hlaupandi númers. Númerið er notað þegar vísað er til fornleifa í texta og á kortum.

Reynt er að leggja mat á um hvaða tegund minja er að ræða, þ.e. hóbýli manna, sjóhús o.s.frv., hversu vel þær eru varðveittar og í hve mikilli hættu þær eru af völdum utanaðkomandi áhrifa,

¹ Lögin má í heild skoða á vefsíðu Alþingis: <https://www.althingi.is/lagas/nuna/2012080.html>

s.s. jarðræktar eða landrofs. Ástand minja og hættumat er gefið upp eftir skráningarstöðlum Minjastofnunar Íslands sem finna má á vef stofnunarinnar: www.minjastofnun.is.

Minjar eru mældar með gps tæki sem gefur undir metra í skekkju. Afstöðumynd af legu minja og skógræktarsvæða er að finna aftast í skýrslunni. Auk þess er tafla í viðauka við skýrsluna með helstu upplýsingum um einstakar minjar: Sérheiti ef um slíkt er að ræða, hlutverk, tegund, ástand, hættumat og hættuorsök, áætlaðan aldur o.s.frv. Þá er staðsetning minja, þar sem hún er þekkt, gefin upp í töflunni í Ísnetshnitum (ISN93). Loftmyndir eru fengnar hjá Loftmyndum ehf.

Miðfjarðarnessel – ágríp af sögu

Miðfjarðarnessel er inn af Miðfirði norðanverðum. Bærinn stóð upp undir Selhálsi utan til, norðan Miðfjarðarár, og var mestallt túnið milli ár og bæjar. Jörðin var upphaflega hjáleiga frá Miðfjarðarnesi og byggðist fyrst árið 1818.² Í jarðatali frá 1847 er jörðin sögð hjáleiga frá Miðfjarðarnesi, metin á 8 hundruð en dýrleiki hjáleigunnar ekki gefinn upp. Neðanmáls er þess þó getið að sýslumaður segi tvö hundruð af dýrleikanum á hjáleigunni og hið sama segir í sóknarlýsingu frá 1840.³ Af manntölum má sjá að jörðin var ýmist einbýl eða tvíbýl.⁴ Hún fór í eyði í lok 9. áratugs 20. aldar (Munnl. heimild: Jóhann Karl Árnason, 13.05.2025).

Í fasteignamati 1916-1918 er túnið sagt um 160 arar að flatarmáli. Það var í góðri rækt en snögglent og helmingur þess slétt. Meðal töðufall var 45 hestar. Matjurtagarðar voru 140m². Engjar voru dreifðar um bithaga og sumar þeirra langsóttar en þær voru grasgefnar, greiðfærar og þurrlandar. Meðal heyaflí var 200 hestar og heyið talið létt en hollt. Engjavegur var vondur. Sumarhagar voru góðir fyrir allan búpening og vetrarþétt góð fyrir suðfénað. Landið þótti skjólgott og stutt var til beitar en það var bæði þröngt og snjóþungt. Fjörubeit var lítilsháttar og fjárgeymsla hæg. Vatnsból var ágætt og innangengt í það.⁵ Hlunnindi voru af æðarvarpi og lax- og silungsveiði bæði í Miðfjarðará og Kverká. Mótekja var sæmileg og trjáreki einhver.⁶ Ókostir voru nefndir skortur á torfristu og öðrum byggingarefnum auk hætta fyrir fénað í dýjum og grafarlækjum.⁷

² Sveitir og jarðir í Múlaþingi, I. bindi, bls. 25; Finnur N. Karlsson ofl. 2000, bls. 33.

³ J. Johnsen, 1847, bls. 350; Finnur N. Karlsson ofl., 2000, bls. 30.

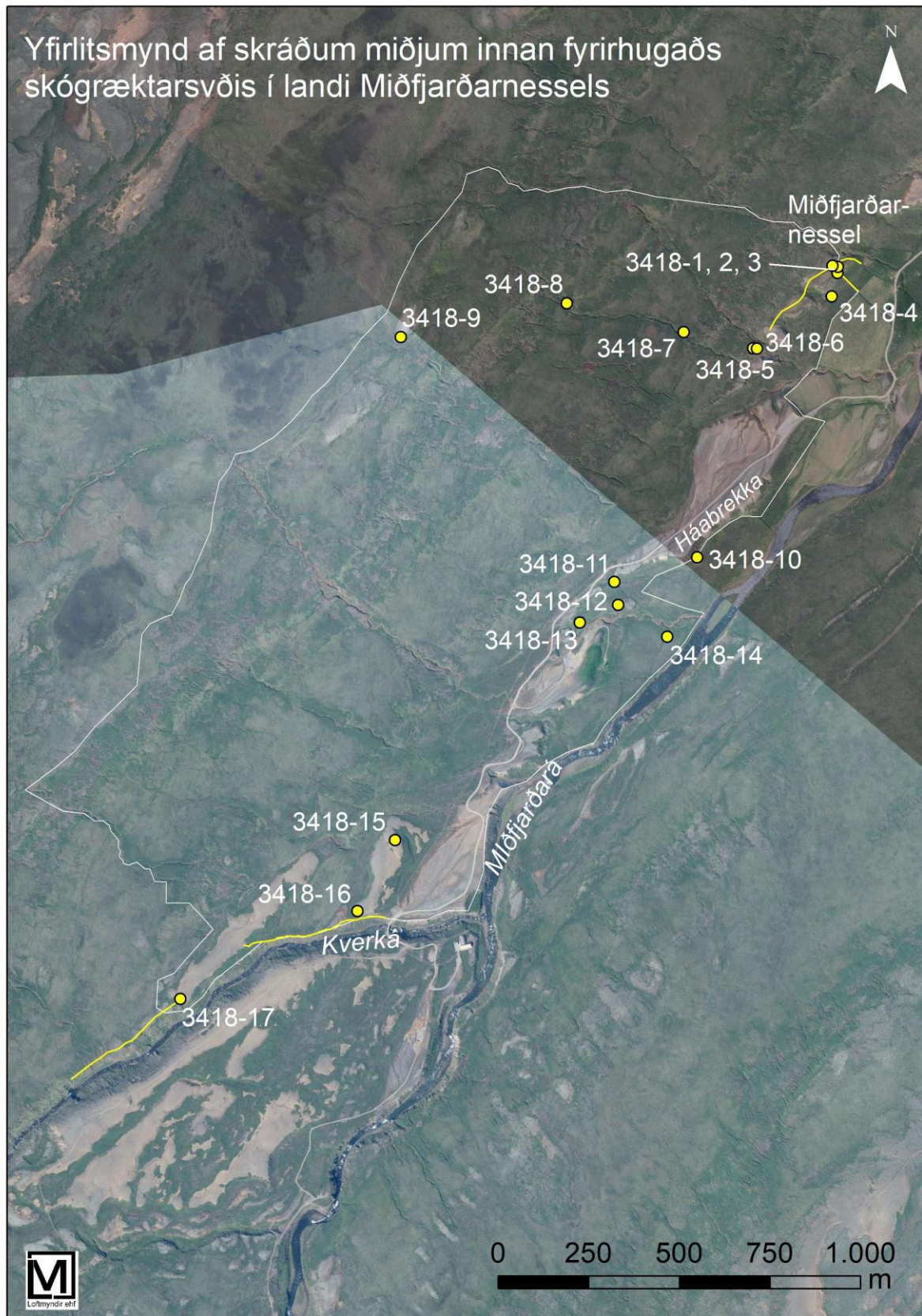
⁴ Þjóðskjalasafn Íslands. Manntöl. <https://manntal.is/>.

⁵ Miðfjarðarnessel, Skeggjastaðahreppur. Múlasýsla, norður – Undirmat II, fasteignamat (1916-1918). Nr. 205, bls. 26.

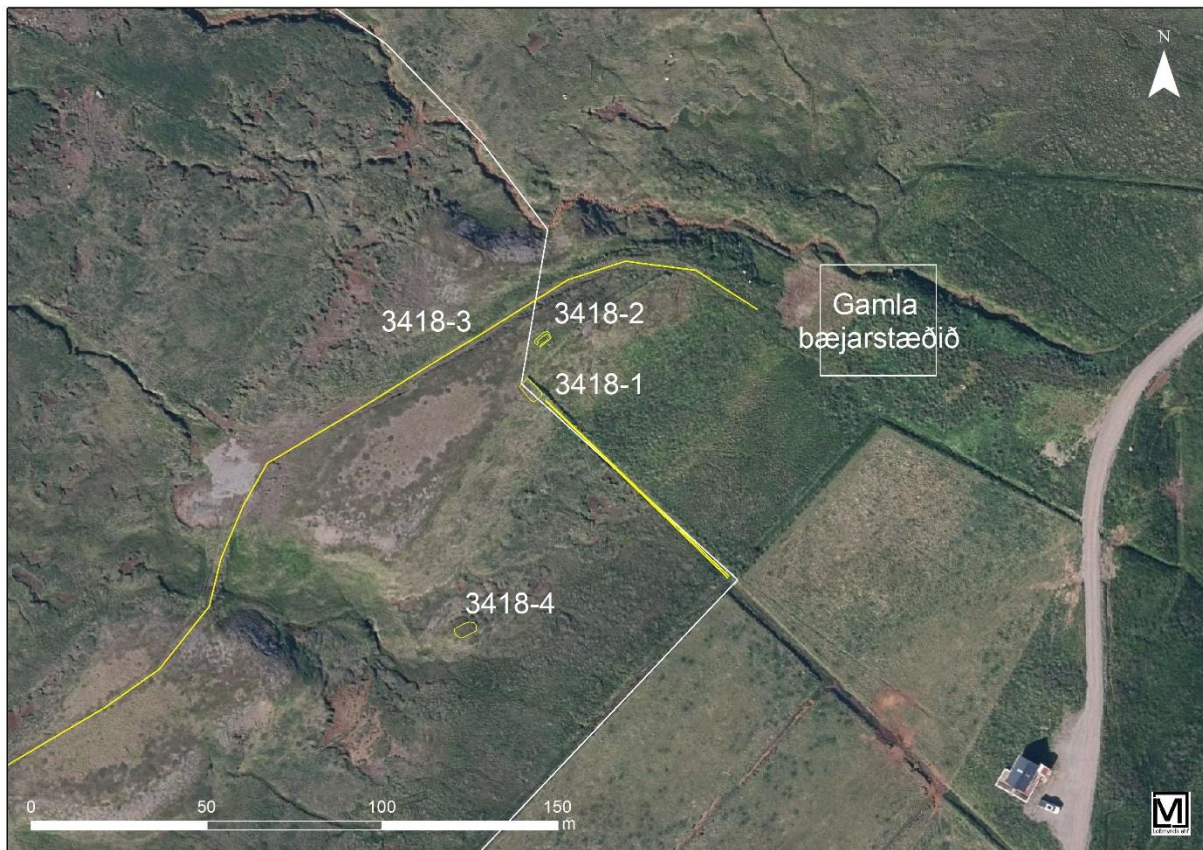
⁶ Sveitir og jarðir í Múlaþingi, I. bindi, bls. 25. Miðfjarðarnessel, Skeggjastaðahreppur. Múlasýsla, norður – Undirmat II, fasteignamat (1916-1918). Nr. 205, bls. 26.

⁷ Miðfjarðarnessel, Skeggjastaðahreppur. Múlasýsla, norður – Undirmat II, fasteignamat (1916-1918). Nr. 205, bls. 26.

Fornleifaskráning

Mynd 1. Yfirlitsmynd af skráningarsvæðinu (hvít lína) og minjum (gulur punktur/lína) sem skráðar voru innan þess.

Mynd 2. Minjarnar [3418-1-3] sem skráðar voru næst bæjarstæðinu og túnum. Hvíta línan afmarkar skógræktarsvæðið.

Miðfjarðarnessel-3418-001

Hlutverk: Girðing

Tegund: Hleðsla

Staðhættir

Ofan við heimatún í Miðfjarðarnesseli er hleðsla undan girðingu og á henni girðingarleifar.

Lýsing

Girðingin afmarkar suðvesturhlið efsta hluta gamla túnsins. Hleðslan er gróin, 30-40cm há og 30-40 á breidd. Girðingarleifar eru á hluta hleðslunnar sem er rúmlega 80m löng.

Aðrar upplýsingar

Óvist er um aldur en í búskaparannál í *Sveitum og jörðum* (bls. 24) segir: „Upp úr aldamótum: Tún varið með vörsluskurðum og vírstrengjum. Nú tún og hagagirðing.“

Mynd 3. Hleðsla undan girðingu [3418-001]. Horft er til suðvesturs.

Miðfjarðarnessel-3418-002

Hlutverk: Heytóft

Tegund: Tóft

Staðhættir

Ofan við túnin í Miðfjarðarnesseli er vegur [3418-] og neðan hans er tóft. Túnið náði áður lengra upp eftir og hefur tóftin þá verið efst í túni.

Lýsing

Tóftin snýr norðaustur-suðvestur og er 4x2,5m að utanmáli. Veggir eru algrónir, 30cm þykkir og 20cm háir.

Aðrar upplýsingar

Tóftir er rúmlega metra utan við uppgefin útmörk skráningarsvæðis.

Mynd 4. Heytóft [3418-002] ofan túns. Horft er til suðurs.

Miðfjarðarnessel-3418-003

Hlutverk: Leið

Tegund: Vegur, hleðsla

Staðhættir

Ofan við túnin í Miðfjarðarnesseli er vegur sem er á köflum upphlaðinn. Áður náði túnið upp að þessum vegi.

Lýsing

Vegurinn er 340m langur og liggur frá norðurenda túnanna, til suðvesturs. Hann er upphlaðinn þar sem hann liggur yfir læk. Breidd er mest 2,5m og mesta hæð hleðslunnar er yfir metri.

Aðrar upplýsingar

Aldur er óviss en vegurinn, eða að minnsta kosti hluti hans, sést á loftmynd frá 1945 (AMS37-1-1023). Vegurinn er að mestu leyti innan skógræktarsvæðis.

Mynd 5. Upphlaðinn vegur [3418-003]. Horft er til suðvesturs.

Miðfjarðarnessel-3418-004

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Þúst

Staðhættir

Norðvestur af túnnum í Miðfjarðarnesseli er þúst með tóftalögun.

Lýsing

Þústin er 6x3m að utanmáli. Hún er lyngi og grasi gróin og veggir ekki greinanlegir.

Aðrar upplýsingar

Hugsanlega er þetta náttúrulegt fyrirbæri.

Mynd 6. Kofatóft [3418-004]. Horft er til suðvesturs.

Miðfjarðarnessel-3418-005

Hlutverk: Smalakofi

Tegund: Tóft

Staðhættir

Tæplega 380m vestsuðvestur af fyrrverandi veiðihúsi, sem stendur við túnið í Miðfjarðarnesseli eru tvær kofatóftir á og við hól. Hóllinn er á tungu á milli tveggja mela.

Lýsing

Vestari tóftin er upp á hólnum, hún er fornleg að sjá, vaxin mosa og lyngi. Breidd veggja er 20cm og vegg hæð er 10cm. Dyr hafa mögulega verið á norðausturvegg.

Aðrar upplýsingar

Tóftirnar eru líklega smalakofar.

Mynd 7. Kofatóft [3418-005]. Horft er til suðvesturs.

Miðfjarðarnessel-3418-006

Hlutverk: Smalakofi

Tegund: Tóft

Staðhættir

Tæplega 380m vestsuðvestur af fyrrverandi veiðihúsi, sem stendur við túnið í Miðfjarðarnesseli eru tvær kofatóftir á og við hól. Hóllinn er á tungu á milli tveggja mela.

Lýsing

Vestari tóftin er upp á hólnum en austari tóftin er byggð upp við hólinn austanverðan. Veggir eru 30cm þykkir og 20cm breiðir, algrónir.

Aðrar upplýsingar

Tóftirnar eru líklega smalakofar.

Mynd 8. Kofatóft [3418-006]. Horft er til norðnorðvesturs.

Miðfjarðarnessel-3418-007

Hlutverk: Heytóft

Tegund: Tóft

Staðhættir

Í mólendi, rúmlega 560m vestur frá fyrrverandi veiðihúsi í Miðfjarðarnesseli, á austurbakka lækjar, er heytóft.

Lýsing

Heytóftin er á upphækkun sem er um 70cm há. Hún snýr norðvestur-suðaustur og er 4x2,5m að utanmáli. Veggir eru óverulegir 10cm breiðir og 10cm háir.

Mynd 9. Heytóft [3418-007]. Horft er til austurs.

Miðfjarðarnessel-3418-008

Hlutverk: Heytóft

Tegund: Tóft

Staðhættir

Í mólendi, rúmlega 890m vestur frá fyrrverandi veiðihúsi í Miðfjarðarnesseli, á austurbakka lækjar er gróin tóft, líklega heytóft.

Lýsing

Tóftin snýr norðvestur-suðaustur og er 4x3m að utanmáli. Veggir eru algrónir, 40cm háir og 50cm þykkir. Tóftin er grasi gróin og þýfð.

Mynd 10. Heytóft [3418-008]. Horft er til austurs.

Miðfjarðarnessel-3418-009

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Staðhættir

Syðst á mosagrónum mel, 1,3km austur af fyrrverandi veiðihúsi, sem stendur við tún í Miðfjarðarnesseli, er varða.

Lýsing

Varðan sem hlaðin er utan í stóran stein, stendur ágætlega. Hún er 80cm að þvermáli og 100cm há.

Aðrar upplýsingar

Varðan var í daglegu tali nefnd Varðan að sögn Jóhanns Karls Árnasonar sem alinn var upp í Miðfjarðarnesseli (munnleg heimild, 13.05.2024). Varðan gæti staðið á mel þeim sem nefndur er Vörðumelur í örnefnaskrá Miðfjarðarnessels (bls. 3-4), en segir: „Inn og upp af Efri-Botnum sem fyrr voru taldir, er Vörðubrekka, er neðan í mel, sem heitir Vörðumelur”.

Mynd 11. Syðst á mel er varða [3418-009]. Horft er til suðausturs.

Mynd 12. Stekkjartóft [3418-010] neðan Háubrekku. Horft til austurs.

Miðfjarðarnessel-3418-010

Hlutverk: Stekkur

Tegund: Tóft

Staðhættir

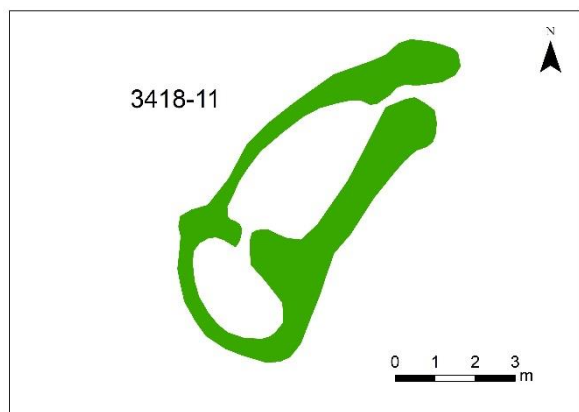
Neðan undir hárri melbrekku (Háubrekku) er tóft, líklega stekkjartóftin sem nefnd er í örnefnaskrá Miðfjarðarnessels (bls. 1). Tóftin er rúmlega 850m suðvestur frá fyrrverandi veiðihúsi, sem stendur við tún í Miðfjarðarnesseli.

Lýsing

Tóftin virðist tvískipt, 6x2,5m að utanmáli og snýr norðvestur-suðaustur. Hún er þýfð og algróin. Veggir eru 30-60cm háir og 70cm breiðir. Dyr eru til norðausturs bæði úr rétt og lambakró.

Aðrar upplýsingar

Í örnefnaskrá Miðfjarðarnessels (bls. 1) segir: „Neðan við Háubrekku er Stekkjarmór. Þar var stekkur, sem merki eru eftir. Þar innar með ánni er svo Þurrkeyri, þar var þurrkað hey, og undan henni er Þurrkeyrarhylur í ánni“. Stekkurinn er um tvo metra utan fyrirhugaðs skógræktarsvæðis.

Mynd 13. Möguleg stekkjartóft [3418-011]. Horft er til austnorðausturs.

Miðfjarðarnessel-3418-011

Hlutverk: Stekkur

Tegund: Tóft

Staðhættir

Í hvammi, innan við Háubrekkumel og 30m neðan við veginn sem liggur inn dalinn upp af Miðfirði er tóft. Hún er í mólendi og stendur við lítinn læk. Tóftin er um 1,06km suðvestur frá fyrrverandi veiðihúsi, sem stendur við tún í Miðfjarðarnesseli.

Lýsing

Tóftin er hálf boga. Til suðvesturs er lyngi gróið hól en grasi grónir veggir til norðausturs frá því og eru þeir bæði lægri og mjórri. Tóftin virðist tvískipt og minnir helst á stekk og væri þá lambrakróin til suðvesturs, þ.e. lyngi gróni hlutinn en réttin til norðausturs. Innangengt hefur verið á milli króar og réttar. Veggir eru 20-40cm háir og 80cm breiðir og utanmál 9x3m.

Miðfjarðarnessel-3418-012

Hlutverk: Mótóft, heytóft

Tegund: Tóft

Staðhættir

Í mólendi, norðan við læk þann sem líklega er Rauðilækur, skv. örnefnaskrá (bls. 3) og innan við Háubrekkumel, er tóft. Tóftin er 1,1km suðvestur frá fyrrverandi veiðihúsi, sem stendur við tún í Miðfjarðarnesseli.

Lýsing

Tóftin sný norður-suður og er 6x3m að utanmál. Hún er mosa og lyngi gróin. Veggir eru 20-40cm háir og 50cm breiðir. Tóftin er gamalleg.

Aðrar upplýsingar

Rúmlega 100m eru í næstu mógröf [3418-015] sem virðist yngri en tóftin. Í örnefnaskrá er sagt að Þurrkeyri sé innan við Háubrekku og Stekkjarmó og það passar við eyrarnar sem eru neðan við svæðið

Mynd 14. Mó- eða heytóft [3418-012]. Horft er til norðausturs.

Miðfjarðarnessel-3418-013

Hlutverk: Mógrafir

Tegund: Niðurgröftur

Staðhættir

Norðan við læk þann sem líklega kallast Rauðilækur, skv. örnefnaskrá (bls. 3) og innan við Háubrekkumel er mógröf. Mógröfin er 1,2km suðvestur frá fyrrverandi veiðihúsi, sem stendur við tún í Miðfjarðarnesseli.

Lýsing

Mógröfin er 20-70cm djúp og 14m² að flatarmáli.

Aðrar upplýsingar

Aðeins ein tóft [3418-014] er í nágrenni grafanna sem gæti verið mótóft en hún virðist þó eldri en mógröfin.

Mynd 15. Mógröf [3418-013]. Horft er til suðurs.

Miðfjarðarnessel-3418-014

Hlutverk: Mógrafir

Tegund: Niðurgröftur

Staðhættir

Í mýrlendi, 50m vestur af Miðfjarðará eru mógrafir. Þær eru sunnan við nokkuð stóran læk sem rennur í ána, mögulega Rauðilækur, sem nefndur er í örnefnaskrá (bls. 3). Mógröfin er tæplega 1,1km suðvestur frá fyrrverandi veiðihúsi, sem stendur við tún í Miðfjarðarnesseli.

Mynd 16. Mógrafir [3418-014]. Horft er til austurs.

Lýsing

Mógrafirnar eru 50m² að flatarmáli. Þær eru fullar af vatni og því sést ekki hversu djúpar þær eru en mest eru 40cm niður að vatnsborðinu.

Aðrar upplýsingar

Ekki fundust mótóftir í nágrenni grafanna.

Miðfjarðarnessel-3418-015

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Staðhættir

Á mel norður og upp af ármótum Kverkár og Miðfjarðarár eru tvær vörður, önnur nyrst á melnum.

Lýsing

Varðan sjálf er lítil eða rétt um 30cm há, hlaðin flötum steinum. En hún stendur á gróinni þúfu og eru þær samanlagt 60cm háar.

Mynd 17. Varða [3418-015]. Horft er til norðausturs.

Miðfjarðarnessel-3418-016

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Staðhættir

Á mel norður og upp af ármótum Kverkár og Miðfjarðarár eru tvær vörður, önnur syðst á melnum.

Lýsing

Varðan er 1x1m að grunnmáli og um 60cm há. Hleðslan er ekki sérlega vönduð en varðan stendur þó ágætlega.

Aðrar upplýsingar

Varðan gæti varðað leið [3418-019] sem liggur utan í melnum sem varðan stendur á.

Mynd 18. Varða [3418-016]. Horft er til vesturs.

Miðfjarðarnessel-3418-017

Hlutverk: Leið

Tegund: Gata

Staðhættir

Norður og upp af ármótum Kverkár og Miðfjarðarár er melur og sunnan í honum vel greinileg gata sem liggur á bakkanum norður með Kverká.

Lýsing

Gatan var bæði mæld á vettvangi og af loftmynd. Hún sést á um 790m löngum kafla og nær vestur fyrir skógræktarsvæðið.

Mynd 19. Gata [3418-017]. Horft er austurs. Á melnum, efst til vinstri sést varða [3418-016].

Aðrar upplýsingar

Óvíst er hvort þetta eru kindagötur en nálægðin við vörðu [3418-016] getur bent til að þarna hafi verið reiðleið.

Samantekt

Í apríl 2025 voru skráðar á vettvangi alls 17 minjar (tafla 1) innan og við útmörk fyrirhugaðs skógræktarsvæðis í landi Miðfjarðarnessels. Einungis var skráður afmarkaður skógræktar-reitur og því er ekki um heildarskráningu jarðarinnar að ræða.

Miðað er við að skrá þær minjar sem falla undir 100 ára reglu laga um menningarminjar en samkvæmt þeim teljast minjar frá 1925 og eldri vera fornleifar. Erfitt getur verið að meta nákvæman aldur minja, t.d. þegar heimildir liggja ekki fyrir og því getur verið að einhverjar yngstu minjanna séu yngri en 100 ára.

Miðfjarðarnessel var hjáleiga frá Miðfjarðarnesi og byggðist fyrst árið 1818, mögulega á selstöðu heimajarðarinnar. Ekki fundust augljósar fornar minjar við skráninguna en hey- eða mótóft [3418-012], smalakofi [3418-005], og mögulega einnig stekkjartóft [3418-11] virtust eldri en aðrar minjar á svæðinu. Flestar minjanna virðast því tilheyra hjáleigunni (þ.e. eftir 1818) en ekki heimajörðinni. Minjarnar endurspegla hefðbundið búsetu- og landbúnaðarlandslag frá 19.- og 20. öld og þar sem skráningarsvæðið er utan túna þá er um að ræða minjaflokka eins og stekki, heytóftir, mógrafir og vörður.

Þrjár minjar voru skráðar á mörkum skráningarsvæðisins og heimatúna. Það eru hleðsla undan girðingu [3418-001] sem líklega er frá fyrri hluta 20. aldar, heytóft [3418-002] og upphlaðinn vegur [3418-003]. Óvíst er um aldur girðingarinnar og vegarins og þau teljast til fornleifa en bæði sjást á loftmynd frá 1945. Tæplega 50m innan við túnin er þúst með tóftalagi [3418-004] en veggir óglöggir og óvíst hvort er manngert. Tvær litlar smalakofatóftir [3418-005 og 006] eru innan við túnin, á tungu milli tveggja lækja. Í brekkunum ofan og innan við bæinn eru tvær heytóftir [3418-007 og 008] og enn ofar er varða [3418-009] á mel. Tvær stekkjartóftir eru innan svæðis, önnur [3418-010] fast neðan við svonefnda Háubrekku og hin við vestur enda Háubrekumels [3418-011]. Innan við Háubrekumel er einnig hey- eða mótóft [3418-012] og tvær mógrafir [3418-013 og 014]. Melar eru vestast á skráningarsvæðinu og þar eru tvær vörður [3418-015 og 016] og gata [3418-017] liggur á gilbarminum norðan Kverkár.

Tafla 1. Minjar í landi Miðfjarðarnessels.

Auðkenni	Hlutverk	Tegund	Aldur	Ástand	Hætta vegna	Austun	Norðun
3418-1	girðing	hleðsla	1900-1930	vel greinanlegar	skógræktar	675813	620848
3418-2	heytóft	tóft	1818-1950	vel greinanlegar	skógræktar	675814	620864
3418-3	leið	vegur, hleðsla	1920-1945	vel greinanlegur	skógræktar	675799	620868
3418-4	óþekkt	þúst	1818-1920	greinanlegar	skógræktar	675797	620783
3418-5	smalakofi	tóft	1700-1900	greinanlegar	skógræktar	675580	620640
3418-6	smalakofi	tóft	1818-1930	vel greinanlegar	skógræktar	675590	620638
3418-7	heytóft	tóft	1818-1950	greinanlegar	skógræktar	675388	620685
3418-8	heytóft	tóft	1818-1950	vel greinanlegar	skógræktar	675066	620764
3418-9	kennimark	varða	1800-1900	heillegar	skógræktar	674607	620671

3418-10	stekkur	tóft	1848-1930	vel greinanlegar	skógræktar	675425	620063
3418-11	stekkur	tóft	1818-1930	vel greinanlegar	skógræktar	675197	619995
3418-12	heyttóft, mótóft	tóft	1500-1900	vel greinanlegar	skógræktar	675207	619932
3418-13	mógröf	niðurgröftur	1818-1930	vel greinanlegar	skógræktar	675101	619885
3418-14	mógröf	niðurgröftur	1818-1930	vel greinanlegar	skógræktar	675342	619844
3418-15	kennimark	varða	1700-1900	heillegar	skógræktar	674591	619283
3418-16	kennimark	varða	1700-1900	vel greinanlegar	skógræktar	674487	619087
3418-17	leið	gata	1000-1900	vel greinanlegar	skógræktar	673998	618845

Hættumat

Við skráningu er lagt mat á hvort minjar geti verið í hættu vegna framkvæmda eða af náttúrulegum orsökum. Þetta mat byggir á stöðlum Minjastofnunar Íslands en þar eru þrír hættu flokkar, engin hættu, hættu og mikil hættu.⁸ Minjarnar sem skráðar voru á vettvangi voru ekki taldar í annarri hættu en þeirri sem mögulega getur hlotist af fyrirhugaðri skógrækt.

Við skipulag skógræktar er mikilvægt að tekið sé tillit til minja innan skógræktarsvæða. Gefa minjum nægilegt rými og þar sem um minjaheildir er að ræða ber að gæta þess að planta ekki trjám þannig að þær missi samhengi sitt. Samkvæmt lögum um menningarminjar er 15m friðhelgað svæði umhverfis fornleifar og miðast það við ystu sýnileg mörk. Rætur trjáa eru skaðlegar fornleifum á yfirborði, en ekki síður þeim hluta minjalandslagsins sem liggur neðanjarðar. Rætur trjáa og annars gróðurs brýtur upp og aflagar jarðlög sem rýrir fornleifafræðilegt samhengi, og þar með upplýsingagildi jarðlægra fornleifa.

Allar ákvarðanir um mótvægisáðgerðir eða breytingar á framkvæmdasvæðum eru í höndum Minjastofnunar Íslands. Þó svo að minjar sjáist ekki lengur á yfirborði kunna ummerki um þær að leynast neðanjarðar. Ef minjar koma upp við framkvæmdir ber að stöðva þær tafarlaust og tilkynna fundinn til Minjastofnunar sem metur hvort og til hvaða mótvægisáðgerða þarf að grípa

⁸ https://www.minjastofnun.is/media/skjol-i-grein/skraningarstadlar_2013_fornleifar.pdf

Heimildaskrá

Prentaðar heimildir:

Finnur N. Karlsson, Indriði Gíslason og Páll Pálsson (2000). *Múlasýslur, Sýslu- og Sóknaýsingar Hins íslenska bókmenntafélags 1839-1847*. Sögufélag og Örnefnastofnun.

J. Johnsen (1847). *Jarðatal á Íslandi*. S. Trier.

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I (1974). Búnaðarsamband Austurlands.

Óprentaðar heimildir:

Örnefnaskrá Miðfjarðarnessels. Ari Gíslason skráði en Árni Kristinn Þorsteinsson var heimildamaður. Örnefnastofnun Íslands.

Miðfjarðarnessel, Skeggjastaðahreppur. Múlasýsla, norður – Undirmat II, fasteignamat (1916-1918). Nr. 205, bls. 26. Sótt af heimasíðu Þjóðskjalasafns Íslands www.heimildir.is

Netsíður:

Lög um menningarminjar sótt á heimasíðu Alþingis.

Sótt af: <https://www.althingi.is/lagas/nuna/2012080.html>

Náttúrufræðistofnun – Loftmyndasjá. AMS37-I-1023.

Sótt af: <https://loftmyndasja.lmi.is/mapview/-?application=loftmyndasja>